

SLOVENSKO IZKUSTVO PRI DELU S SVETIM PISMOM

FRANCÈ ROZMAN

Na vprašanje, kakšno je slovensko izkustvo pri delu s Svetim pismom, ni mogoče ničesar reči vnaprej, temveč je treba natančno, kar statistično, ugotoviti:

- a) kako je Sveto pismo navzoče med Slovenci,
- b) kako Slovenci uporabljajo Sveto pismo in
- c) kakšen vpliv ima Sveto pismo na njihovo življenje.

Čeprav je vse statistično težko ugotoviti, je vendar nekaj pokazateljev, iz katerih je mogoče nekaj reči o slovenskem izkustvu pri delu s Svetim pismom.

a) *Navzočnost Svetega pisma med Slovenci*

Dela s Svetim pismom ni brez Svetega pisma. Če naj dosežemo ideal, da bi ljudje sami brali Sveto pismo, to se pravi, da bi bilo osebno branje Svetega pisma sestavni del njihovega verskega življenja, potem moraju najprej imeti Sveto pismo, makar jih je treba poučiti, kako naj ga uporabljajo, da bo njihov življenjski sopotnik.

V zvezi s tem lahko rečem, da vlada med Slovenci precejšnje zanimanje za Sveto pismo. Prav gotovo drži, da je Sveto pismo od vseh verskih knjig najbolj iskana knjiga. Nobene druge verske knjige, morda še molitvenik ali pesmarico, ljudje toliko ne kupujejo kot Sveto pismo. Naj v prid temu navedem nekaj dejstev:

– Ko je 16. januarja 1985 izšel novi prevod *Nove zaveze* – izšel je za 400 letnico prvega prevoda Svetega pisma v slovenščino, to je *Dalmatinove Biblije* – je bilo zanj takšno zanimanje, da je celotna naklada, 5000 izvodov, v dveh dneh pošla. Čeprav je bilo med ljudmi precejšnje zanimanje za novi prevod, vendar takšne žeje po božji besedi ni nihče pričakoval. K njegovi predstavitvi na Teološko fakulteto je prišlo toliko ljudi, da na Teološki fakulteti še nisem videl ob nobeni priložnosti toliko ljudi, čeprav so tam osrednje kulturno-verske prireditve. Takrat se je ponovilo, kar se je zgodilo že 1958, ko je prvič po vojni izšlo *Sveto pismo*. To je bila takoimenovana mariborska izdaja v štirih zvezkih (1958–61). Prvi zvezek jej izšel v 30.000 izvodih in je bil 14 dneh razprodan. Po tolikih letih svetopisemske suše se je

dobesedno uresničilo, kar pravi prerok Amos: »Pridejo dnevi, govori Gospod, ko bom poslal lakoto v deželo, ne lakoto po kruhu in ne žejo po vodi, temveč lakoto, da bi slišali božjo besedo« (8,11).

– *Ekumensko Sveto pismo* – to je prvi primer na Slovenskem, ko katoliški duhovnik in evangeličanski pastor uporabljata isto Sveto pismo – je bilo, odkar je prvič izšlo 1974, že večkrat ponatisnjeno. Zaradi velikega povpraševanja je bilo vselej natisnjeno v visoki nakladi.

– Rekordno naklado pa je doslej doseglo *Kratko Sveto pismo v slikah za mladino*. Najprej ga je izdal Nadškofijski ordinariat v Ljubljani (1968), nato pa Ognjišče v Kopru, v skupni nakladi zdaj 117.500 izvodov.

– V zelo visoki nakladi izhaja tudi Pierre Thivollierova slikanica (strip) *Zgodovina božjega ljudstva za otroke*. Izdaja jo verski tednik Družina (izdaja še traja).

– Faksimile *Dalmatinove Biblije*, ko jo je oskrbel dr. Fudolf Drogenik v Münchnu, natisnjena pa je bila v Ljubljani 1968 pa zaradi majhne naklade 200 izvodov ni dosegla vseh, ki bi jo imeli radi in danes bi jo mnogi preplačali, samo da bi jo dobili. To spričuje, da je za mnoge izobražene Slovence čast imeti Sveto pismo v svoji osebni knjižnici, posebno Sveto pismo častitljive izdaje.

– Za splošno rabo pa zdaj največ kupujejo novo žepno izdajo *Nove zaveze* (Ljubljana 1990).

– Vedno bolj se uveljavlja navada, da damo Sveto pismo v dar, posebno v spomin na osebne verske dogodke. Tako ga ponekod dajejo v dar prvoobhajancem, skoraj redno birmancem, osmošolcem ob koncu osnovnošolskega verouka, ministrantom za ministriranje, novoporočencem itd. Kdor dobi Sveto pismo v dar na pomemben dogodek, ga gotovo v spomin na ta dogodek kdaj vzame v roko in tudi bere. Pomembna je že navzočnost Svetega pisma v osebni garderobi.

– Za dosego teh namenov imamo na Slovenskem precej različnih izdaj Svetega pisma. Za najmlajše je na boljo priljubljena barvna slikanica *Zgodovina božjega ljudstva*. Tudi *Kratko Sveto pismo s slikami* je mladim še vedno dosegljivo, čeprav je medtem Ognišče izdalo (1988) *Zgodbe Svetega pisma*, to je prevod angleške *The Children's Bible in 365 stories*, kjer Mary Batchelor po svoje pripoveduje svetopisemske zgodbe. Za najbolj splošno obliko še vedno velja ekumensko Sveto pismo. Njegova prednost je tudi v tem, da je celo Sveto pismo natisnjeno v eni knjigi, pomanjkljivost pa morda v tem, da nima uvodov v svetopisemske knjige in nobenih opomb. Za globlje poznavanje Svetega pisma in v študijske namene je najbolj primerna jubilejna izdaja *Nove zaveze* (1984) oziroma njena žepna izdaja s popolnoma novimi uvodi in opombami. Žal pa nimamo kerigmatičnega Svetega pisma, zato uporabljamo pri bogoslužju svetopisemsko besedilo uradne izdaje Svetega pisma na Slovenskem, to se pravi ekumenske. Tudi novi prevod *Nove zaveze* še ni dobil mesta v bogoslužju, samo najbolj zavzeti duhovniki berejo po njen novozavezna berila. Delno se to dogaja tudi zato, kaj je treba za vsako mašo sproti poiskati v Novi zavezi ustrezne odlomke, kar pa je za mnoge pretežko ali za to ne najdejo čase.

b) *Kako Slovenci uporabljajo Sveto pismo*

Na Slovenskem je več načinov uporabe Svetega pisma za duhovno življenje. V temelju razlikujemo liturgičen in zunaj liturgičen način. Ta je lahko zaseben ali skupinski. Med skupinskimi so najbolj splošni: bralni, molitveni, pastoralno-vzgojni in študijski. Skupine se oblikujejo priložnostno, večinoma pa so stalne in delujejo v okviru župnij. Odprte so vsem: mladim in starim, preprostim in izobraženim, čeprav so nekatere izrazito stanovsko oblikovane, npr. mladinska skupina, zakonska skupina in podobno.

Pri *bralni* je poudarek na skupnem branju Svetega pisma. Posleg skupnega branja se močno uveljavlja tudi osebno branje Svetega pisma. To čutim celo pri spovedi, koj se marsikdo obtožuje, da je zanemarjal branje Svetega pisma. Pri tem je zanimivo, da je osebno branje bolj razširjeno med mladimi kot med starimi. Osebno branje je popolnoma samostojno ali pa je navezano na liturgično branje, tako da je ali nadaljevanje liturgičnega branja ali priprava na liturgično branje. Takim je v pomoč direktorij, ki jim pove, katera berila bodo tisti dan na vrsti pri sv. maši.

Skupno branje pa je posvečeno bolj *zdržnemu branju* Svetega pisma (*lectio continua*). Ljudje se preprosto združujejo z namenom, da skupno berejo Sveto pismo. Seveda se po branju razvije tudi razgovor in sledi molitev ali pesem, vendar je glavni poudarek na skupnem branju in s tem na skupnem poznavanju Svetega pisma. Branje pa ne poteka od začetka Svetega pisma do konca, temveč berejo le posamezne svetopisamske knjige od začetka do konca, pri čemer navadno začenjajo z zgodovinskimi knjigami.

Molitveni način uporabe Svetega pisma najbolj gojijo neokatehumeni. Novokatehumenat se na Slovenskem močno uveljavlja, tako na podeželju kot v mestih. Po nekaterih župnijah delujeta kar dve ali celo več skupin neokatehumenov – v stolni župniji sv. Nikolaja v Ljubljani celo štiri. Skupina ima 20 do 25 članov. Njihove tedenske shode opredeljuje božja beseda, evharistija in bratska skupnost. Shod pripravijo neokatehumeni sami, vodi pa ga duhovnik. Za shod izberejo in Léon-Dufourjevega Teološkega slovarja geslo, na primer geslo *mir*, makar pripravijo 4 berila na to témo: 2 iz Stare zaveze in 2 iz Nove zaveze. Shod se začne z branjem beril. Pred vsakim berilom je kratek uvod v berilo, bralec pa je vedno drug. Po berilu sledi psalm, ki je prav tako izbran z ozirom na vodilno misel. Po berilih duhovnik prebere evangelij, nato pa so vsi povabljeni k odmevom. Zdaj vsak razmišlja o prebrani božji besedi, jo naobrača nase in odkriva ob njej svoja življenjska izkustva. Ta ne zadržuje v sebi, temveč jih v odmevih posreduje drugim. Tako se ob prebrani božji besedi vsi med seboj bogatijo in notranje povezujejo. Zadnji odmev je homilija. Ta povzame temeljna spoznanja, ki so za vse kažipot v njihovem duhovnem življenju. Ta so zato dragocena, ker gre za dejanske življenjske izkušnje, osvetljene z lučjo božje besede. Po homiliji sledijo spontane prošnje za vse potrebe, shod sam pa se konča s skupno molitvijo očenaša.

Podobno delujejo *karizmatične skupine*. Tudi pri njih je Sveto pismo središče njihove duhovnosti. Berejo ga tako, da se pred branjem zavestno postavijo v navzočnost Svetega Duha in tudi premišlujejo ga tako, da pozorno poslušajo, kaj jim govori Sveti Duh. Te skupine so ponekod majhne, ponekod pa velike. V

Črnučah se jih zbere na mesečnem shodu do sto in več; seveda pridejo iz raznih krajev, povezuje pa jih ista sveopisemska duhovnost.

Pastoralno-vzgojni način gojijo zlasti stanovske skupine: mladinske, zakonske in skupine neporočenih, samskih oseb. Zakonske obsegajo do 10 zakonskih parov. Če število naraste, se oblikuje nova skupina, ki jo vodi nekaj časa duhovnik ali kdo od starejše skupine. Srečujejo se mesečno ali na 14 dni, vedno pri enem od udeležencev zakonske skupine. Tudi pri njihovem srečanju je v ospredju Sveto pismo. Berejo ga sistematično, tako da berejo svetopisemske knjige po vsebinsko zaokroženih odlomkih. Pri vsakem srečanju preberejo en tak odlomek. Po branju odlomek premišljujejo v luči svojega zakonskega življenja. Premišljevanju sledi izmenjava zakonskih izkušenj. Ta so vsem v veliko oporo, kajti veliko laže je nositi življenjska bremena, če vidiš, kako jih prenašajo drugi in kako v božji besedi črpajo moč, da jih zmorejo nositi, kakor pa če jih nosiš popolnoma sam. Zakonske skupine so po navadi najbolj trdne, tako da se člani teh skupin tudi sicer radi srečujejo med seboj in so drug drugemu v pomoč. To pa je v dobi brezobzirnega individualizma mnogim res v veliko pomoč.

Študijski način je najbolj splošen. Ta zajame največ ljudi, delno tudi zato, ker je vezan na katehezo (verouk) in na versko izobraževanje odraslih (VIO). V Ljubljanski nadškofiji imamo poleg verskih tečajev in predavanj za izobražence tudi organizirano versko izobraževanje odraslih. Vodi ga dr. Rudi Koncilija. On organizira in delno tudi sam vodi ob sodelovanju profesorjev teološke fakultete po vseh večjih krajih Škofije sistematično versko izobraževanje odraslih, v katero so vključena tudi predavanja o Svetom pismu in njegovi uporabi za versko življenje posameznika.

Študijski način je lahko občasen ali stalen. Stalen poteka v obliki svetopisemskih krožkov, ur, srečanj. Navadno gre za eno predavanje o Svetem pismu, ponekod pa tudi za vrsto cikličnih predavanj. Nanje radi vabijo svetopisemske strokovnjake. Predavanja, naj bodo namenjena mladim, odraslim ali vsem skupaj, so vedno dobro obiskana. Vsi jim pozorno prisluhnejo, kar spričuje posebno živahen pogovor po predavanju. Vprašanj navadno zlepa ni konec, tako da včasih šele razgovor sproži pravo zanimanje za Sveto pismo.

V tej zvezi naj omenim tudi posebna svetopisemska predavanja za katehete, vključena v redni katehetski enotedenski tečaj februarja na Mirnskem gradu in v Mariboru, kjer so doslej predavali o Svetem pismu J. Bizjak, J. Krašovec in F. Rozman 2-krat. Dalje svetopisemska predavanja na teološkem tečaju po veliki noči za duhovnike in druge izobražence ter predavanja na postoralnih tečajih jeseni, ki so namenjeni vsem pastoralnim delavcem.

Za poglobljeno proučevanje Svetega pisma imamo na voljo tudi nekaj dobre literature. V prvi vrsti naj omenim nazoren, poljuden in temeljit priročnik o osnovnih svetopisemskih vrpašanjih Svetopisemski vodnik, ki ga je v prevodu angleške *The Lion Handbook to the Bible* izdalo Ognjišče v Kopru (1983), *Uvod v Sveto pismo stare zaveze*, MD Celje 1979, *Uvod v Sveto pismo nove zaveze*, MD Celje 1982, *Biblični leksikon*, MD Celje 1984. V praktično uporabo Svetega pisma pa vsakega lahko uvede knjižica F. Rozman, *Sveto pismo – moj vsakdan* (1988).

Glede liturgične uporabe Svetega pisma naj omenim, da se preja zavest, da je treba božjo besedo pri bogoslužju dostojno brati. V ta namen organizirajo

duhovniki v okviru dekanij enodnevnih tečajev za bralce beril. Tečaja se poleg slavista in liturgista redno udeleži tudi bibličist. Na tečajih je ponovno poudarjeno, naj nihče, ki ne zna brati, ne bere beril pri maši. Za branje beril je premalo samo dobra volja, kajti pri maši beril ne le beremo, temveč oznanjamo.

Vedno večja želja po poznanju Svetega pisma se kaže tudi v vedno večjem zanimanju za obisk Svete dežele. Potovanja v Sveto deželo so organizirana, duhovno stran organizacije pa prevzame kak dober poznavalec Svetega pisma, tako da to niso samo romanja, kaj šele izleti, temveč potovanja, ki jih seznanjajo z naravnim okoljem nastanka Svetega pisma in jim tako omogočajo boljše razumevanje njegove vsebine. Udeleženci Svete dežele se navadno zelo povežejo med seboj, tako da se še pozneje radi obiskujejo ali si dopisujejo.

Ob naraščajočem zanimanju za Sveto pismo se, žal, močno razrašča tudi enostransko poznavanje Svetega pisma, ki ga posebno zavzeto širijo nekatere ločine, zlasti Jehovine priče. Celo prek televizije vabijo ljudi v dopisno svetopisemsko šolo. Gradivo zanjo izdajajo »Znaci vremena« - Center za raziskovanje Biblije, tu v Zagrebu (Krajiška ul. 14), tiska pa ga Vjesnik. V Sloveniji ima dopisna šola svoje središče v Celju. Prijavljencem zastonj pošiljajo gradivo, samo da jih čim več dobijo v šolo. Čeprav Sveto pismo ni ne katoliško ne protestantsko ne jehovsko, ampak skupno vsem, ki verujejo v razodetega Boga, je vendar v njegovem razlaganju toliko razhajanj, da brez upoštevanja cerkvenega izročila in učiteljstva lahko zaidemo v njegovem razumevanju. Enostranskemu razumevanju Svetega pisma se najbolj uspešno upremo samo s temeljitim poznanjem Svetega pisma in cerkvenega izročila, zato ima študijski način dela s Svetim pismom posebno poslanstvo in ga moramo skrbno negovati. Resnica je najuspešnejše sredstvo v razkrivanju enoumja.

c) *Kakšen vpliv ima Sveto pismo na življenje njegovih bralcev*

O tem je težko kaj zanesljivega reči. Tega ne more pokazati nobena statistika. To je konačno skrivnost in zanjo ve le Bog. Če pomislim, kako malo vplivajo psalmi na življenje duhovnikov, čeprav jih vsak dan molimo v brevirju, potem bi prej rekel, da Sveto pismo ne vpliva odločujoče na življenje vernikov. Vendar bi bila taka trditev preveč črnogleda in je slabo primerljiva že zato, ker duhovniki molimo brevir iz dolžnosti in je brevir po večini, žal, le molitev ustnic, medtem ko ljudje berejo Sveto pismo prostovoljno in iz duhovne potrebe. To pa pomeni, da ga berejo pozorno, in če pozorno, potem mora imeti določen vpliv na njihovo življenje.

Da ima Sveto pismo vpliv na njihovo življenje, vidimo tudi iz tega, da ga ponovno berejo. Kdor ga res začne brati, prej nadaljuje z branjem kot ga prekine. To pomeni, da k branju nekaj priteguje in to nekaj že vpliva na njegovo življenje. Sveto pismo morda ne vpliva toliko na konkretne človekove odločitve kot na njegovo splošno versko usmeritev. Branje Svetega pisma zagotovo pogloblja vero i v tem ko jo pogloblja in nareja bolj življenjsko, vpliva tudi na življenje vernikov.

Je pa nekaj znamenj, ki spričujejo, da prihaja Sveto pismo v zavest ljudi. V pogovoru pogosto slišimo preproste ljudi, še bolj pa izobražence, novinarje, politike, da pogosto uporabljajo svetopisemske besede in izreke, npr. sedem suhih let in sedem debelih let, česar je polno srce, tega usta govore, knjiga zapečatenas

sedmimi pečati, apokaliptične strahote itd. Nekateri morda niti ne vedo, da uporabljajo svetopisemsko izrazje, drugi pa to delajo zavestno, da z njim podkrepijo svoje misli. Vsa ta uporaba torej spričuje, da Sveto pismo živi v zavesti ljudi.

Svetopisemska mislenost se kaže tudi v obhajanju verskih praznikov, posebno v običajih, ki so se spletli ob teh praznikih. Ti običaji ponazarjajo praznične skrivenosti, npr. postavljanje jaslic ponazarja božično skrivnost in pri postavljanju jaslic se postavljalci močno trudijo, da bi kar najbolj verno prikazali svet v katerem je bil Kristus rojen. Tudi križ, križanje, vstajenje poskušajo upodobiti kar najbolj verno svetopisemskemu poročilu o križanju, vstajenju, vnebohodu itd. Vse to dobiva polni izraz v krščanski umetnosti, kaže pa se tudi v ponazarjanju teh skrivenosti s strani preprostih ljudi.

Čeprav je veliko ljudi, ki sploh ne poznajo Svetega pisma in je veliko ljudi, ki ga imajo, pa ga nikoli sami ne berejo in je največ takih, ki ga poznajo samo iz bogoslužja, vendarle ne poznam knjige domače in svetovne književnosti, ki bi imela večji vpliv na ljudi kot je Sveto pismo. Vsak pa, ki ga bere, z branjem pričuje, da je Sveto pismo živa knjiga. Teh pa tudi v zmaterialiranem svetu ne manjka, torej ima Sveto pismo tudi v našem času vpliv na ljudi.